

omineer
jouw favoriete
roninger vrouw

Jaarverslag 2018

DE VERHALEN
VAN GRONINGEN

Inhoud

Inleiding	3
1. Het fundament	6
2. Activiteiten 2018	12
2.1 Kapstok van hoofdthema's en verhaallijnen	12
2.2 Verhalencafés	21
2.3 Aanjagen en coördineren van themaprogrammeringen	24
2.4 Overige samenwerkingen	30
2.5 Bieden van een (digitale) communicatie infrastructuur	38
3. Monitoring	41
4. De organisatie	44
Bijlage 1: Financieel verslag	47
Bijlage 2: Samenwerkingspartners	49

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag van De Verhalen van Groningen. Hierin blikken we terug op welke stappen we in 2018 hebben gezet en wat we hebben gerealiseerd.

De doelstelling van De Verhalen van Groningen is het vergroten van het publiekbereik en de waardering voor de Groninger cultuurhistorie. 2018 was het jaar waarin we de rol van De Verhalen van Groningen verder hebben aangescherpt in intensieve samenwerking en dialoog met het veld en de steuninstellingen. De centrale vraag was: als we terug gaan naar de kern van onze doelstelling, waar is dan behoefte aan vanuit het veld en hoe kunnen we zorgen voor zoveel mogelijk impact? Door een open houding en vooral ook te luisteren naar waar het veld behoefte aan heeft, zijn we gekomen tot drie kernactiviteiten waarmee we onze doelstelling willen realiseren:

1. Het verbinden en samenbrengen van versnipperd cultuurhistorisch aanbod middels een 'kapstok' van hoofdthema's en verhaallijnen die Groningen Groningen maken
2. Het aanjagen en coördineren van gezamenlijke themaprogrammeringen met het veld
3. Het bieden van een (digitale) communicatie infrastructuur waarmee we het grote publiek kunnen bereiken en ons mooie erfgoed, natuur en landschap zichtbaar en bruikbaar wordt

Op deze manier dragen we bij aan het beleefbaar en zichtbaar maken van de cultuurhistorie van Groningen en het versterken van de trots op de Groninger identiteit.

Zo boden we in 2018 kapstok, content en context aan projecten als 450 jaar Heiligerlee, 100 jaar De Ploeg, Jaar van Verzet, de belevingsbus The Grone, het project 'Augmented Reality' van Economic Board Groningen of negen themaroutes die ontwikkeld worden door toeristisch ondernemers. In het oog springend was de expositie 400 jaar Energie in Groningen, die 'weg werd gezet' bij grote theatervoorstellingen rondom de aardbevingsproblematiek in 2018, zoals GAS van het Haagse gezelschap Jan Vos. We vulden onze aanjaagrol in door te werken aan de voorbereidingen van diverse gezamenlijke themaprogrammeringen met het veld rondom grote thema's t/m 2022: 100 jaar vrouwenkiesrecht (2019), 75 jaar Bevrijding (2020), Ode aan het Nederlandse Landschap (2021) en 350 jaar Groningens Ontzet (2022). Ten aanzien van de (digitale) communicatie infrastructuur is de website van De Verhalen van Groningen compleet op de schop gegaan, zodat alle content vindbaar is op basis van een hoofdthema of een regio. In 2019 wordt deze nieuwe website gelanceerd. Ook ontwikkelden we samen met Groninger Archieven en Erfgoedpartners de geschiedenisbibliotheek van Groningen, waarin makkelijker gezocht kan worden naar beelden en objecten.

In dit proces hebben we intensief opgetrokken met Marketing Groningen, de organisatie waar de uitvoering van De Verhalen van Groningen sinds 2015 is belegd. Marketing Groningen heeft in 2018 grote stappen gezet in processen die van invloed zijn voor de rol en werkzaamheden van De Verhalen van Groningen. Zo lanceerde Marketing Groningen een integrale regiomarketing aanpak gericht op bezoekers, bewoners, bedrijven en talent. De Verhalen van Groningen is hier wezenlijk onderdeel van. Aan de ene kant omdat we de doelgroep bewoners bedienen en aan de andere kant omdat we als geweten van de identiteit van Groningen optreden, welke ook relevant is voor het Verhaal van Groningen richting de andere drie doelgroepen. Ook pakte Marketing Groningen haar eigen online toeristisch platform rigoureuus aan. Hierdoor kunnen de kanalen voor publieksbereik veel effectiever en efficiënter ingericht worden en zijn er betere koppelingen te maken met de content van De Verhalen van Groningen.

Kortom, in 2018 hebben we mooie stappen gezet voor de toekomst van De Verhalen van Groningen. In het jaarverslag zullen we dieper ingaan op wat bovenstaande kernactiviteiten precies inhouden, hoe we ze in 2018 hebben ingevuld en wat we daarmee hebben bereikt. We wensen u veel leesplezier toe.

Met vriendelijke groet,

Romke Visser

Voorzitter Bestuur De Verhalen van Groningen

Het fundament

**DE VERHALEN
VAN GRONINGEN**

www.deverhalenvangroningen.nl

1. Het fundament

Rol van De Verhalen van Groningen

Pareltjes

De provincie Groningen kent een schat aan kleinschalige pareltjes op het gebied van erfgoed, natuur, landschap en musea. Echter, dit cultuurhistorisch aanbod is erg versnipperd en daarmee moeilijk vindbaar voor zowel de eigen bewoners als de bezoekers. De instellingen worden veelal gerund met weinig capaciteit en met veel inzet van vrijwilligers. Hierdoor ontbreekt de kennis, de organisatiekracht en de middelen om het grote publiek te bereiken. Eenmaal gevonden spreken zowel bewoners als bezoekers grote waardering uit voor de onvergetelijke ervaring die ze hebben opgedaan bij een instelling. De authenticiteit en kleinschaligheid van ons cultuurhistorisch aanbod - juist in deze wereld van massatoerisme - wordt als uniek en verrassend gezien.

Zichtbaar en beleefbaar maken van de identiteit van Groningen

Maar hoe maken we dit kleinschalige en versnipperde aanbod beter vindbaar en hoe we versterken we onze culturele identiteit? Hiervoor is het noodzakelijk dat er een 'kapstok' is waaraan al die kleinschalige pareltjes opgehangen kunnen worden waardoor ze beleefbaar worden en de erfgoedinstellingen op deze manier meer publiek kunnen bereiken. De Verhalen van Groningen biedt deze 'kapstok' gebaseerd op de identiteit van Groningen. Samen met het veld bepaalden we vijf hoofdthema's die Groningen Groningen hebben gemaakt en tegelijkertijd wezenlijk zijn voor de actualiteit en de toekomst van Groningen. Hieronder hangen verhaallijnen die zowel bewoners als bezoekers kunnen komen beleven. Dit zijn:

WAD & WATER

Water was gevaarlijk en onvoorspelbaar. Niet voor niets is een deel van Groningen voormalige zeebodem. Toch hebben we veel aan de zee te danken: van vruchtbare landbouwgrond tot een levendige handel en scheepvaart.

GRENSLAND

Waar grenzen zijn, is vaak gedonder. Grenzen zijn vaak zowel het resultaat van een conflict, als de aanleiding daarvoor. Daarom verschuiven ze ook regelmatig. Groningen heeft om die reden figuurlijk en letterlijk een bewogen geschiedenis, die op veel plaatsen nog zichtbaar is.

PIONIERSGEEST

Veen, zand en klei – heel veel meer smaken zijn er niet. Toch wisten pioniers de ondergrond van Groningen eeuwenlang te gebruiken als basis voor innovatie op innovatie. Tot op de dag van vandaag. Van eigenheimers tot energie en van tarwe tot treinkaartjes.

MACHT & PRACHT

Een internationale blik, maar dan wél met een eigen draai aan de uitvoering. Dat typeert Groningen. Van de middeleeuwse romaanse kerken tot de Ommelander borgen en de architectuur van de Groninger Amsterdamse school: ze laten welvaart in baksteen zien.

GRONINGEN STAD

De meeste inwoners, de hoogste toren, de enige universiteit – om maar eens wat te noemen. Groningen is onbetwist dé stad van het Noorden. En dat al lange tijd. Qua macht en pretenties deed het lange tijd niet onder voor een Italiaanse stadsstaat. De officiële naam ‘Stad’ zegt eigenlijk voldoende.

We zijn erg blij dat we De Verhalen van Groningen hebben leren kennen! We zijn jullie (ICB, Lizet Riedel) dan ook dankbaar voor deze koppeling! Filmcollectief Groningen.

Drie kernactiviteiten

De hierboven geschetste hoofdthema's en de daarbij behorende verhaallijnen komen tot leven via de volgende kernactiviteiten van De Verhalen van Groningen:

1. Het verbinden en samenbrengen van versnipperd cultuurhistorisch aanbod middels een 'kapstok' van hoofdthema's en verhaallijnen die Groningen Groningen maken
2. Het aanjagen en coördineren van gezamenlijke themaprogrammeringen met het veld
3. Het bieden van een (digitale) communicatie infrastructuur waarmee we het grote publiek kunnen bereiken en ons mooie erfgoed, natuur en landschap zichtbaar en bruikbaar wordt

Kernactiviteit 1:

Verbinden en samenbrengen van versnipperd cultuurhistorisch aanbod via hoofdthema's en verhaallijnen

Binnen de vijf genoemde hoofdthema's werken we een aantal verhaallijnen uit die de uitzonderlijke landschappelijke en culturele waarden en het toeristisch aanbod met elkaar verbinden. De invulling van de verhaallijnen gebeurt in nauwe co-creatie met partijen uit het veld, het Routebureau Groningen, Marketing Groningen, de regiomarketingorganisaties en ondernemers. Een werkwijze die versnippering doorbreekt, samenhang biedt en samenwerking stimuleert en aansprekend aanbod genereert.

Bewoners zijn het startpunt

We starten met de bewoners. Door ze mee te nemen in wat Groningen Groningen heeft gemaakt, versterken we hun trots op Groningen. In Groningen is dat extra nodig, de vooroordelen die leven over onze provincie zijn hardnekkig en al snel schieten we in een Calimero reflex als anderen iets negatiefs over ons zeggen. Terwijl er zoveel is om trots op te zijn! De hoofdthema's en verhaallijnen geven context, begrip en perspectief. Om de toekomst te snappen moet je het verleden kennen. Daarnaast zijn bewoners de perfecte ambassadeurs richting bezoekers om ze te wijzen op onze kracht, onze mooiste plekjes, maar ook om het landschap te leren lezen. We moeten er dan wel eerst zelf in geloven!

Mijn naam is Lana de Koning, ik ben eerstejaars student Leisure management in Rotterdam en ik ben bezig met een project over het vertellen van verhalen. Met wat online onderzoek kwam ik op uw website en ik wilde u vragen enkele van mijn vragen te beantwoorden die mij zouden kunnen helpen met de voortgang van mijn project. Ik zou het ontzettend waarderen als u hier tijd voor had.

Bezoekers versterken de trots

Door middel van expedities met belevingsroutes en arrangementen verleiden we bezoekers om de cultuurhistorie van Groningen te komen ontdekken. We focussen ons daarbij op de doelgroepen die op zoek zijn naar verhalen, verdieping en een unieke authentieke lokale ervaring. Via expedities rondom de vijf hoofdthema's voor Groningen kan deze doelgroep 'het Groningste van Groningen' komen beleven. Door bewoners en ondernemers te faciliteren in het vertellen van verhalen over de kracht van onze provincie, wordt de trots op de eigen provincie geactiveerd. Door het vanuit de ogen van een ander te bekijken, zie je ineens hoeveel je eigenlijk in huis hebt. De reacties van bezoekers tijdens hun bezoek aan onze mooie provincie versterken dit nog eens. Zo houden de doelgroepen bewoners en bezoekers elkaar in balans en versterken ze elkaar.

Kernactiviteit 2:

Aanjagen en coördineren van gezamenlijke themaprogrammeringen met het veld

Daar waar het bij onze verbindende rol gaat over bestaande kleinschalige parels samenbrengen en uitlichten voor meer belevings- en communicatiekracht, gaat het bij het aanjagen om het ontwikkelen van nieuwe programmering vanuit thema's die het Verhaal van Groningen vertellen. De Verhalen van Groningen pakt de handschoen op als er partijen samengebracht moeten worden en geeft daarbij richting aan de programmering van afzonderlijke partijen om zo gezamenlijk een thema te belichten. Dit is een rol die voortvloeit uit een grote behoefte van het veld en bovendien versterkend werkt voor kernactiviteit 1.

Het principe van de thematische programmering, oftewel horizontale programmering, is het volgende: samen met partners in het veld benoemen we vroegtijdig concrete en voor een breed publiek aansprekende thema's - die bijdragen aan de versterking van de culturele identiteit van Groningen - waarop instellingen programma kunnen leveren. Tot en met 2022 zijn thema's vastgelegd, die we in ieder geval met de instellingen binnen de Gemeenschappelijke Agenda samen gaan invullen. Door een gezamenlijk thema te benoemen kan richting het publiek een 'strik' om de afzonderlijke programma's worden gedaan en ontstaat een regiobrede/provinciebrede manifestatie die meer impact zal hebben op publieksbereik en media-aandacht dan de som van de afzonderlijke programma's die anders zonder thematische samenhang worden georganiseerd. We sluiten ook aan bij landelijke thema's (75 jaar bevrijding 2020, Ode aan het Nederlandse Landschap, 2021) zodat meegelift kan worden op landelijke publiciteit. Zo wordt de promotie van de culturele identiteit van Groningen een collectieve opgave: we vertellen allemaal hetzelfde verhaal maar ieder op zijn eigen niveau. Bovendien bieden themaprogrammeringen het voordeel dat instellingen over hun eigen grenzen heen kijken en de verantwoordelijkheid nemen om ook kleinere instellingen en amateurverenigingen – met weinig organisatiekracht door vrijwilligers- te betrekken bij themaprogrammering.

Kernactiviteit 3:

Het bieden van een (digitale) communicatie infrastructuur waarmee we het grote publiek kunnen bereiken

Het bieden van verschillende off- en online communicatiekanalen om (thema)projecten te communiceren richting het brede publiek. We realiseren onder meer een digitale infrastructuur samen met onze partners, zoals Erfgoedpartners. Zo geven wij gedigitaliseerde objecten uit musea of archiefmateriaal een plek in verhaallijnen en verleiden we daarmee bewoners en bezoekers om het verhaal zelf ter plaatse te komen beleven. Maar we bouwen ook aan een universele agenda waarmee het brede aanbod van cultuur en erfgoed wordt getoond – van orgelconcert tot de nieuwste film, van amateurkunst tot festival.

Samenwerking met Marketing Groningen

Integrale marketingstrategie gericht op bezoekers, bewoners, bedrijven en brains

De Verhalen van Groningen is integraal onderdeel van de marketing strategie van Marketing Groningen. De missie van Marketing Groningen is een bijdrage leveren aan de leefbaarheid, aantrekkelijkheid en welvarendheid van de stad en provincie Groningen door de beeldvorming en beleving te regisseren vanuit een gedeeld verhaal van Groningen. Hiertoe ontplooit Marketing Groningen activiteiten op het gebied van gastvrijheid, marktwerking en merkmanagement richting de doelgroepen bezoekers, bewoners, bedrijven en brains (oftewel talent). Voor elke doelgroep is er een belofte wat Groningen deze doelgroep kan bieden, vanuit één kern: onze identiteit en in het verleden opgebouwde kracht en onze ambities voor de toekomst. Voor bezoekers gaat het om beleving. Voor bewoners gaat het om het activeren van hun trots op onze stad en provincie. Bij bedrijven gaat het erom dat ze zich hier gaan vestigen en groeien. En bij brains is het doel zorgen dat ze zich hier kunnen ontwikkelen, blijven en doorgroeien.

Verhalen als spil

Verhalen vormen een spil in de marketingstrategie van Marketing Groningen. Storytelling is als het ware de marketingcommunicatie van de 21^e eeuw. Het kernverhaal richting bezoekers en bewoners is dat Groningen een bruisende cultuurstad is in een schitterende omgeving met een eeuwenoud cultuurlandschap waar de tijd heeft stil gestaan. Het kernverhaal richting bedrijven en brains is dat Groningen de ruimte biedt om de toekomst te maken, Groningen als proeftuin voor de uitdagingen van de 21^e eeuw op het gebied van vergroening en digitalisering. Beide kernverhalen versterken elkaar ook weer. De voorzieningen op het gebied van erfgoed en cultuur versterken het vestigingsklimaat voor bedrijven en brains. De vestiging van bedrijven en brains zorgen weer voor een bruisend klimaat, werkgelegenheid, innovatie en leefbaarheid.

Synergie

De kennis en expertise van Marketing Groningen op het gebied van merkmanagement, marktwerking en gastvrijheid combineren we met de cultuurhistorische content en het netwerk binnen de cultuur- en erfgoedsector van De Verhalen van Groningen. Op deze manier ontstaat er synergie, waarmee we samen het publieksbereik en de waardering van ons mooie, kleinschalige en authentieke erfgoed kunnen versterken en tegelijkertijd zorgen voor aantrekkingskracht en bindingskracht van Groningen op de vier doelgroepen.

Activiteiten 2018

**DE VERHALEN
VAN GRONINGEN**

2. Activiteiten 2018

In 2018 scherpten we de hoofdthema's en verhaallijnen verder aan en werd er samen met culturele partners gewerkt aan de voorbereidingen van themaprogrammeringen t/m 2022. De content van De Verhalen van Groningen vond in 2018 zijn weg in grote maar ook kleine projecten en ondersteunden we vele initiatieven van derden met content en context. De organisatie van 15 verhalencafés in samenwerking met vele partners leverde daarnaast weer veel content op voor de vijf hoofdthema's aan de hand waarvan de 'kapstok van de identiteit van Groningen' is opgezet.

2.1 Kapstok van hoofdthema's en verhaallijnen

De volgende stappen zijn gezet:

Eind 2017 gingen we terug naar de tekentafel om met diverse stakeholders en een historisch expert de verhaallijnen opnieuw onder de loep te nemen (zie jaarverslag 2017). Wat ontbrak was een overkoepelend verhaal over de identiteit van Groningen. De huidige hoofdthema's (Water, Grenzen en Energie) dekten de lading niet geheel. Vanuit het overkoepelende verhaal formuleerden we 5 nieuwe hoofdthema's die samen een beter beeld geven van de identiteit van Groningen:

Wad & Water
Grensland
Pioniersgeest
Macht & Pracht
Groningen Stad

Het voordeel is dat de bestaande verhaallijnen goed binnen deze hoofdthema's ondergebracht kunnen worden, alsmede een door het veld gewenste verhaallijn over kunst & cultuur (onder Macht & Pracht).

- **Schrijven van een heldere definitie van Groningen** (en Groninger identiteit) als overkoepelend uitgangspunt wat de vijf hoofdthema's verbindt en legitimeert.
- **Uitwerking 5 hoofdthema's** volgens de structuur: kernzin/synopsis (waarom maakt dit ons typisch Groningen, anders dan anderen), top 10 (poster-voorbeelden), appendix: complete lijst van alles wat onder het hoofdthema valt, helder ingedeeld in: wat kun je als bezoeker gaan bekijken, wat zijn de iconen, wat waren de historische gebeurtenissen, wat is de literatuur, wat zijn de bijzondere publicaties, etc.

- We waren nauw betrokken bij de **doorontwikkeling van het merk Groningen** want de basis hiervoor is de identiteit van Groningen. Kernwaarden zijn verankerd in het gebied, zijn bijna niet te veranderen maar wel anders te laden. In november/december hadden we drie merkstrategiesessies met internetbureau Insiders (gespecialiseerd in online destiniemaking): kernwaarden bepalen vanuit het 'DNA' Groningen, doelgroepen & doelen, strategie en verhaallijnen bepalen, eindpresentatie met inzichten & briefing voor uitwerking creatief concept/aanscherping merk.

- Inhoudelijk zochten en vonden we aansluiting met **Programma Vermarkten Waddenzee Werelderfgoed**. Want de eerste twee verhaallijnen die binnen dit programma uitgewerkt werden vallen grotendeels samen met onze verhaallijnen binnen het hoofdthema Wad & Water. Werksessies gehouden waarbij we a.d.h.v. beide verhaallijnen keken welke verhalen in de regio's passen (delen relevante content en creëren content) en welke toplocaties eruit gelicht kunnen worden. Ook is de belangstelling getoetst voor het idee van een internationale expositie in het Groninger Museum over de verhaallijn De Kracht van het Water met topstukken uit Rijksmuseum en musea in binnen- en buitenland, met spin-offs in de regio (Fries Museum) en een breed programma. Aanvullend zijn er ook raakvlakken met een aantal interessante jubilea en gelegheidsdata:
 - 2019: 50 jaar Lauwersmeergebied
 - 2019: 10 jaar Unesco Waddenzee Werelderfgoed
 - 2019: waterschap Noorderzijlvest, festiviteiten rond thema Strijd tegen het Water
 - 2019-2020: samenwerking met Sense of Place, kunstmanifestatie, landmarks en routes
 - 2020: 75 jaar Vrijheid. Verhalen over Oorlog en Bevrijding, Atlantikwall, samenwerking Liberation Route Europe
 - 2021: Ode aan het Nederlandse Landschap van NBTC

- **Noordelijke Lustwarande.** Erfgoedpartners, penvoerder van dit project zocht de samenwerking met ons en Marketing Groningen t.b.v. aansluiting bij verhaallijnen die in hetzelfde gebied spelen, zoals de verhaallijnen van de Wadden, en toeristische vermarkting. De Noordelijke Lustwarande is een netwerkproject waarbij het groene erfgoed in samenhang met het rode erfgoed wordt ingezet voor het cultuurtoerisme in Friesland, Groningen, Drenthe en Noordwest Duitsland (Eems Dollard Regio, EDR). Het netwerk is gestoeld op een gedeeld verleden en gemeenschappelijke kenmerken op drie terreinen: Landschap, Tuinen en tuinarchitectuur, Familiebanden. Initiator en trekker van het project is bureau Noordpeil. De Stichting Noordelijke Lustwarande is opgericht met een Nederlands-Duits bestuur en in nov. 2017-aug. 2018 is een tweede fase uitgevoerd met EDR-subsidie onder penvoerderschap van Erfgoedpartners, waarbij het netwerk is geïntensiveerd en gemeenschappelijke thema's zijn benoemd. In de komende jaren moet het netwerk verder gestalte krijgen. Het streven is om het komend jaar en daarna verschillende projecten te ontwikkelen rondom deze thema's waarin ook een rol voor De Verhalen van Groningen is weggelegd.
- **Landmark Kerstvloed 1717:** waterschap Noorderzijlvest kwam met het verzoek het kunstwerk graag te willen realiseren bij de **oplevering van de Zeedijk** (en aanpalende projecten) in Delfzijl, najaar 2019. Op dit moment onderzoeken we samen met Noorderzijlvest de beoogde locaties. Ook heeft de Stuurgroep Kerstvloed 1717 de wens uitgesproken een vijfjaarlijkse tijdelijke kunstroute met (inter)nationale kunstenaars te willen organiseren die deze ingrijpende gebeurtenis in onze provincie levend moet houden. Dit naar aanleiding van de sterke behoefte/vraag van het veld (instellingen, organisaties, ondernemers). We voerden in 2018 ook regelmatig gesprekken met Joop Mulder, geestelijk vader van Sense of Place. Hij wil het landmark Kerstvloed 1717 graag opnemen in deze grote kunstroute omdat het perfect past in binnen de visie en formule van Sense of Place. Op verzoek van Mulder verleenden we in januari onze medewerking aan een bijeenkomst in het kader van Leeuwarden Culturele Hoofdstad in Holwerd. Tijdens deze bijeenkomst stond het bijzondere bewonersinitiatief Holwerd aan Zee centraal. Naast presentaties over dit plan, **Leeuwarden Culturele Hoofdstad** en Sense of Place, gaven wij een presentatie over de in 2017 gehouden kunstroute Kerstvloed 1717. Onze presentatie werd door Joop Mulder ingeleid als voorbeeld dat aangetoond heeft dat landschapskunst als een magneet werkt voor geïnteresseerden in het rijke kwelder- en poldergebied van de Wadden en wat cultuurtoerisme stimuleert.
- **Waterschap Noorderzijlvest.** Waterschap Noorderzijlvest heeft het voornemen een waterschapsmuseum op te richten. De Verhalen van Groningen adviseerde over de thematiek, afstemming met de hoofdthema's en verhaallijnen (Wadden, de Kracht van het water) en mogelijke samenwerkingspartners. In 2019 laat het Waterschap een onderzoek uitvoeren naar de haalbaarheid van verschillende locaties.

- **50 jaar Afsluiting Lauwerszee 2019.** Marketing Groningen ontwikkelt in opdracht van de provincie een tijdelijke themasite (ala Kerstvloed 1717) waarvoor wij de content gaan verzorgen in samenwerking met Stichting Verdrongen Geschiedenis en de Waddenvereniging. De content zal zowel historisch van aard zijn (uit verhalenavonden aan Groningse en Friese kant) als wel hedendaagse verhalen. Daarnaast zijn we samenwerkende partij in een serie verhalencafés (voorjaar 2019) die ook weer verhalen opleveren voor de themawebsite en later binnen de verhaallijnen. Ook gaan we een promotiefilm maken waarmee via eigen kanalen en die van anderen aandacht gegeneerd wordt voor het jubileumjaar.

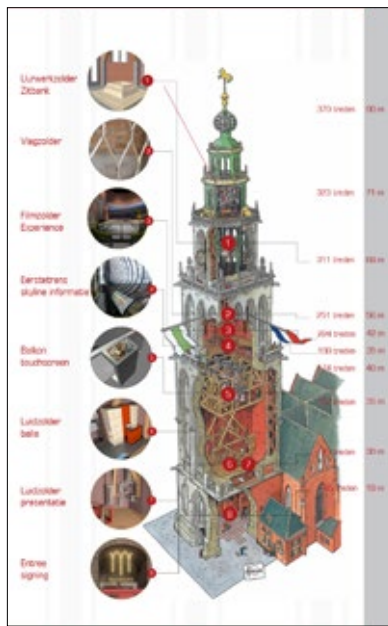
- Lancering **verhaallijn Graanrepubliek** i.s.m. gemeente Oldambt: in uitvoering in 2018 en lancering in 2019. thema's: o.a. polders, landbouw, graan, herenboeren, landarbeiders, Oldambster boerderijen, strokarton, Oude Remise). We verzorgden ook de content voor de themaroute (boekje+ app) die gelanceerd werd in de promotiecampagne 'Näher als mann denkt', met als doel de Duitse toerist te verleiden om langer in het gebied te verblijven.
- Lancering **verhaallijn Grensland Vestingland** werd vooruitgeschoven omdat de gemeente Oldambt een andere planning voorstelde (zie Implementatienotitie gemeente Oldambt 2019-2022). 2018 stond in het teken van 450 jaar Slag bij Heiligerlee. De gemeente voerde daarnaast gesprekken met Museum Slag bij Heiligerlee over de toekomst ervan. Beide gebeurtenissen waren aanleiding om in 2019 te starten met deze verhaallijn. Oplevering 2020.

- **450 jaar Slag bij Heiligerlee** werd in 2018 groots gevierd met een week aan activiteiten en het naspelen van de Slag. In samenwerking met Marketing Groningen en Marketing Oldambt schreven wij content voor het Groningen Magazine dat in april verscheen (oplage: 29.000, in Nederlands, Engels, Duits). Op de website van De Verhalen van Groningen was een speciaal thema ingericht met alle activiteiten rondom het evenement en de verhalen die wij hierover voorhanden hebben. We ondersteunden de organisatie ook door het mogelijk te maken dat het symposium op 18 mei in Burcht Wedde te volgen was via een livestream op ons YouTube kanaal. Onze animatie van het IJkpunt Slag bij Heiligerlee werd door de organisatie op diverse kanalen getoond en tijdens een uitzending van RTV Noord, gewijd aan de Slag. Daarnaast werd het evenement online gepromoot op toerisme.groningen.nl (programma + apart contentblok op de homepage), uit. groningen.nl en op de social media van Er Gaat Niets Boven Groningen, De Verhalen van Groningen en UIT.

- Negen themaroutes worden in 2019 ontwikkeld door toeristische ondernemers vanuit de regeling ‘**Toeristische themaroutes**’ vanuit de provincie Groningen. Wij beoordeelden alle subsidieaanvragen op in hoeverre de routes aansloten bij een of meerde verhaallijnen.
- In 2018 verzorgden we voor diverse gemeenten (en binnen de VGG) **presentaties** over de hoofdthema’s en verhaallijnen en hoe daar lokaal bij kan worden aangesloten.
- **100 jaar De Ploeg**. In samenwerking met Marketing Groningen schreven we content voor het Groningen Magazine dat in april verscheen (oplage: 29.000 in Nederlands, Engels, Duits). Op de website van De Verhalen van Groningen was een speciaal thema ingericht met alle activiteiten rondom het evenement en de verhalen die wij hierover voorhanden hebben. Omdat we onze eigen bestaande Ploegroute hebben laten vervallen ten gunste van de Ploegroutes van het Groninger Museum, werkten we actief mee om deze routes onder de aandacht te brengen. De Ploeg wordt onderdeel van de verhaallijn De Ploeg binnen het hoofdthema Macht & Pracht en wordt samen met het Groninger Museum ontwikkeld. In juni kwam de expertgroep De Ploeg voor het eerst bij elkaar.

- **Pronkjewail pad.** Een evenementenpad dat Stad en Ommeland op een unieke manier verbindt. In tweemaal 250 kilometer kom je langs alles wat Groningen bijzonder maakt. Qua insteek werden de routes afgestemd op onze hoofdthema's en verhaallijnen. Het Pronkjewailpad, een initiatief van Tocht om de Noord, ging op 30 maart feestelijk van start met een 10-daagse Walk-Off.
- **The Grone.** De belevingsbus werkte in 2018 de eerste routes uit vanuit onze vijf hoofdthema's en verhaallijnen. Ook in hun app namen ze een aantal verhalen mee. Deze verhalen zullen regulier zichtbaar en locatie gebonden zijn in de app.

- **Martinitoren.** Samenwerkingsproject van Marketing Groningen en De Verhalen van Groningen. We kregen onze plannen om de Martinitoren om te bouwen tot een beleving gefinancierd en haalden bijna EUR 60.000 binnen aan crowdfunding voor dit concept. De Martinitoren wordt een experience waar je de cultuurhistorie van Groningen kunt beleven. Wij verzorgden de content creatie. Ook riepen we via het Directeurenplatform Musea (Erfgoedpartners) de musea op objecten ter beschikking te stellen die de band tussen stad en Ommeland benadrukken. Aan die oproep werd enthousiast gehoor gegeven. De verwachte lancering is voorjaar 2019.

- **Synagoge Groningen – verhaal lijn WO2.** De synagoge wil het verhaal over Joods Groningen breder presenteren: niet alleen geschiedenis, niet alleen oorlog maar ook cultuur. In samenwerking met Leer en met de synagogen in Groningen (Synion Noord). Ze willen het hele joodse kwartier in Groningen weer doen herleven en groeien van 5.000 naar 15.000 bezoekers. In mei namen ze contact op met ons en met Marketing Groningen over samenwerking in projecten, inhoudelijke afstemming met de verhaallijn WO2 en marketing (hoe te participeren in bestaande arrangementen). Voor het opzetten van een educatietraject voor primair – en voortgezet onderwijs verwezen we ze door naar Erfgoedpartners en K & C. Ook doorverwijzing naar Economic Board Groningen om te kijken of het joodse thema een plek kan krijgen in Augmented Groningen (haakje vanuit Winsum en Appingedam) en samenwerking in Ploegroutes van het Groninger Museum met als link Chassidische Legenden. In november 2018 wil de synagoge de financiering rond hebben. In de themaprogrammering 100 jaar Vrouwenkiesrecht (2019) werd ook de samenwerking gezocht (joodse vrouwenportretten).

- **Hortus Haren.** Ter gelegenheid van het 375 jarig jubileum brachten wij in een tijdelijke expositie de geschiedenis van de Hortus in beeld, een van de oudste tuinen van Nederland. Een oproep aan bezoekers om herinneringen of mooie verhalen met ons te delen, leverde waardevolle input op voor de expositie en de verhaallijn UNESCO Geopark Hondsrug. Zoals het verhaal van Daan Huizinga, ruim 50 jaar hovenier in de Hortus, die de hele geschiedenis meemaakte van de verhuizing van de Hortus vanuit de Rozenstraat naar Haren. De expositie kon van 23 april t/m 30 juni 2018 worden bezocht.
- **Groninger Orgelzomer.** Van 28 juli tot 20 oktober 2019 gaan de de orgels in Groningen stralen als nooit te voren. Ook wordt in 2019 de 300ste sterfdag van de beroemde orgelbouwer Arp Schnitger herdacht. Dit was voor Erfgoedpartners, Stichting Groningen Orgelland en Stichting Groningen Orgelstad aanleiding voor een gezamenlijk plan waarin de stad en de provincie Groningen worden geëtaleerd als de Europese orgelhoofdstad met een orgeltuin die je ontdekt moet hebben. Erfgoedpartners vroeg de medewerking van De Verhalen van Groningen om in gezamenlijkheid het belang van de Groninger orgel- en muziekcultuur breed zichtbaar maken, ook voor jongeren. We werkten in 2018 aan de voorbereidingen van een promotiefilm en zochten daarbij de samenwerking met Spot Groningen, een online tv kanaal voor jong en studierend Groningen waarin ook aandacht is voor de Groninger cultuurhistorie. De film zal ook gebruikt worden in de **verhaallijn Abt Emo en de middeleeuwen** waarin de middeleeuwse kerken en onze rijke orgelcultuur centraal staan.

Een van mijn voorouders was schipper en woonde in Veendam. Hij voer met zijn schip De Drie Gebroeders naar o.a. de Oostzee en Amsterdam. De Verhalen van Groningen mag contact met mij opnemen voor meer informatie, (beeld)materiaal of een interview.

- **Verhaallijn Pioniersgeest – Gaswinning.** We ontwikkelde een expositie rondom de ontdekking van de gasbel in Slochteren die in 2018 meereisde met diverse (grote) theaterproducties en evenementen in Groningen over dit onderwerp. De expositie vertelt het verhaal van de energie die de provincie Groningen leverde: vroeger turf, nu gas. De ontdekking van de Groninger gasbel beïnvloedde de levens van vrijwel iedereen in Nederland. Het verhaal wordt verteld vanuit de Boer, de Minister, de Burgemeester, de Burger, en de Criticus. Aandacht is er ook voor de aardbevingen (de Gedupeerde) en de toekomst waarin Groningen een spilfunctie krijgt in de energietransitie (De Voorloper). De expositie werd in verschijningsvorm aangepast aan de wensen (beschikbare ruimte op locatie) van de samenwerkingspartners.

De expositie stond en staat bij de volgende voorstellingen/evenementen:

In 2018:

- Dag van de Groninger Geschiedenis: 13 okt 2018. Expositie op rollbanners.
- GAS, Haagse Toneelgroep Jan Vos (coproductie NNT): 17 okt t/m 23 nov in Ten Boer, 30 nov t/m 30 dec in Zuidlaren. Expositie op grote doeken aan bouwhekken.
- Aardgasten, Theatergroep Hollands Glorie, Den Haag: okt-nov 2018 in diverse kleine zalen in de provincie (8 locaties) en het gemeentehuis Den Haag. Expositie op rollbanners.

In 2019 en verder:

- Tentoonstelling Bevings, Kunstlievend genootschap Pictura: 27 jan t/m 10 maart 2019
- Zilveren Camera tentoonstelling met eigen productie 'Gronings gas', 9 mei-2 juni 2019, Synagoge, Groningen.
- Het gas wordt duur betaald, Waark, première sept 2019, tournee t/m maart 2020
- Noord op de schaal van Richter, Geke Hoogstins, première maart 2020 (40 voorstellingen in theaterhal Zuidbroek).

2.2 Verhalencafés

De oorsprong van De Verhalen van Groningen ligt in het ophalen en delen van verhalen. Het continue proces van ophalen en ontsluiten van verhalen zorgt aan twee kanten voor voeling met het publiek. We hanteren daarbij verschillende methoden die zowel een breed als diep publiekbereik genereren. Zo organiseren we regelmatig Verhalencafés op locatie in de provincie, waarmee nieuwe verhalen worden opgehaald en bieden we inwoners op deze manier een actief podium. Verhalen verzamelen zijn voor ons geen doel maar een middel. Een middel om de hoofdthema's en verhaallijnen die belangrijk zijn voor de identiteit van Groningen te vullen, verhalen die als bron dienen voor diverse uitingen; in toenemende mate worden we gevraagd ons 'instrument' verhalencafé in te zetten voor samenwerkingsprojecten (kunst, theater, filmproducties, etc.). De volgende verhalencafés werden in 2018 georganiseerd:

- **Hoe was het wonen in Lewenborg in de jaren '70?**

21 februari, Groninger Forum, locatie Lewenborg. Doel: verhalen ophalen voor ons jaren '70 thema en als input voor de tentoonstelling over de Ter Apeler architect Jan Sterenberg (Museum Klooster Ter Apel, april t/m 1 juli 2018) die in de jaren '70 met een 120 koppig architectenbureau de grootste was in Nederland en daarmee een boost gaf aan de economische bedrijvigheid in Ter Apel. Lewenborg is in 1970 ontworpen door bureau Sterenberg. Samen met Groninger Forum, locatie Lewenborg, bezoekerscentrum Wij Lewenborg en Wijkcentrum Het Dok haalden we verhalen op met bewoners van de wijk. Oud-commissaris van de Koning Max van den Berg verzorgde een inleiding.

- **Herinneringen aan architect Jan Sterenberg, Ter Apel.**

16 februari, Museum Klooster Ter Apel. Samen met Stichting Berlagehuis Usquert en Museum Klooster Ter Apel legden we verhalen vast van familie, oud-medewerkers en inwoners. Deze verhalen en ook die van Lewenborg dienden tevens als basis voor het script van onze theatercoproductie met Noorderzon (zie verder onder Noorderzon).

- **2 verhalencafés Moluks-Groningse geschiedenis.**

Appingedam (4 april) en Marum (6 april). Insteek van het verhalencafé in Appingedam was het kamp in de Carel Coenraad Polder vanwaar Molukkers uitwaaierden naar Foxhol, Appingedam, Delfzijl, Farmsum. De insteek van Marum was Kamp Nuis vanwaar Molukkers naar Hoogkerk, De Wijert, Marum en Drachten gingen. De verhalencafés werden georganiseerd i.s.m. Biblionet Groningen (structurele samenwerking wat verhalencafés betreft) en Stichting Gedeelde Verhalen die de verhalen als basis gebruikte voor het script van de theaterproductie Aan de Andere Kant. Ook werden spelers uit de Molukse gemeenschap geworven. Theo de Groot, theatermaker en docent Groninger taal- en letterkunde, was gespreksleider. De muziek werd verzorgd door Tommy & Mina Ferdinandus (Molukse kerk Appingedam). De voorstellingen werden in september gespeeld op locaties in Hoogkerk, Appingedam en Bovensmilde, drie plaatsen met een grote Molukse gemeenschap en een rijke gedeelde Moluks-Nederlandse geschiedenis.

- **Hoe voelt een Oeds? Over de beleving van het wonen in een pand van architect Oeds de Leeuw Wieland.**

22 mei, Ons Dorpshuis, Loppersum. Doelgroep: bewoners en/of eigenaars van een pand van Oeds de Leeuw Wieland. Samen met de Historische Vereniging Loppersum legden we verhalen vast van bewoners van Oeds-panden. De verhalen vormden de basis voor de laatste van de serie architectenportretten van Stichting Berlagehuis Usquert.

- **Op Drift verhalencafés.** Persoonlijke verhalen over migratie in Noord-Nederland. We organiseerden in samenwerking met Stichting PEERD vijf verhalencafés aansluitend op de theatervoorstelling OP DRIFT. Een voorstelling waarin theatermaker Theo de Groot en muzikant Arnold Veeman op zoek gingen naar antwoorden op de vraag: wat drijft de mens om in het Noorden zijn heil te zoeken en waarom het Noorden te verlaten? Na afloop konden bezoekers van de voorstelling hun verhalen over dit thema met ons delen. Op de volgende locaties: Theater de Wisinghhof, Roden (30 sept), de Molenberg, Delfzijl (14 okt), Kielzog, Hoogezand (21 okt), De Hoogte, Winsum (28 okt), Geert Teis, Stadskanaal (4 nov).

Verhalencafés in voorbereiding:

- **Stichting PEERD.** In okt en nov 2018 waren de eerste gesprekken over samenwerking (verhalencafés en expositie) in de lustrumvoorstelling HAIM van Stichting PEERD die zich zomer 2020 afspeelt in de Eemshaven. De samenwerking is passend want PEERD maakt theatervoorstellingen op bijzondere locaties in de provincie Groningen waarbij de Groninger cultuur, -identiteit, -geschiedenis centraal staat. Onze verhalencafés zijn een instrument om de opgehaalde verhalen te verwerken in het script en hebben tevens een informatief en wervend karakter. Wervend om deelnemers/partners te prikkelen voor mede-eigenaarschap van de voorstelling (acteur, inhoudelijk expert, sponsor, etc.). Wij stellen ook ons netwerk ter beschikking aan de makers; samenwerking zal gezocht worden met o.a. MuZeeaquarium, Delfzijl, Menkemaborg, Uithuizen, bibliotheken, Openluchtmuseum Het Hoogeland. Verdere conceptontwikkeling volgt in 2019.

Hallo, sinds maanden krijgen we de Gezinsbode weer, en wat is het leuk en interessant om de historische verhalen te lezen! Ik hoop dat ik nog lang veel leer van jullie over de geschiedenis van Stad en Ommelanden!

- **Stichting Cultuur Westerkwartier.** Stichting Cultuur Westerkwartier brengt in 2020 een muziektheatervoorstelling over IJje Wijkstra op de planken. Locatie is manege De Stal in Lucaswolde. De Stichting nam in oktober contact op met De Verhalen van Groningen voor het organiseren van een serie verhalencafé 's in het gebied en de gemeenten daaromheen. Het verhaal van IJje Wijkstra (1895-1941) is van alle dag en leeft nog steeds en maakt, op welke manier dan ook, onderdeel uit van de omgeving. Elke periode in het bestaan van de mensheid kent haar moordenaars en elke periode kent ook haar slachtoffers. Was IJje Wijkstra een moordenaar, een gewetenloze man, die op een koude vrijdagochtend in 1929 vier politieagenten doodschoot? Daaruit voortvloeiend de vraag: waren de agenten alleen maar slachtoffers of waren ze medeverantwoordelijk voor deze daad van IJje Wijkstra? De verhalen dienen als (mede) input voor het script (mening over IJje) van de voorstelling. Het zullen verhalencafés rond de stamtafel worden, in samenwerking met verhalenvertellers uit de omgeving. Daarnaast zijn de verhalencafés informatief van aard en een belangrijk instrument om de voorstelling kenbaar te maken in het gebied om zoveel mogelijk participatie van instellingen en individuen te genereren. Verdere conceptontwikkeling volgt in 2019.

2.3 Aanjagen en coördineren van themaprogrammeringen

In 2018 werd gewerkt aan de voorbereidingen van een aantal themaprogrammeringen met het veld rondom grote thema's t/m 2022. De cofinanciering uit deze themaprogrammeringen stelt ons in staat een nog sterkere verbindende en onderscheidende rol te spelen in het veld. Dat er veel behoefte is aan onze aanjaag en verbindende rol bleek al tijdens de Expeditie Kerstvloed 1717 (2017). De behoefte aan verbinding en ondersteuning van initiatieven is er vooral bij kleine organisaties en ipitters. Dit onderschrijft een brede, integrale aanpak, wil je werkelijk wat betekenen voor de culturele infrastructuur.

Jaar van Verzet 2018 (Europees thema)

Het hele jaar stond bol van de activiteiten rondom de rol van het verzet tijdens WO2 als historisch verschijnsel en bron van inspiratie. Ook in Groningen. Wij leverden diverse programmaonderdelen in diverse samenwerkingsverbanden:

- **Verzetsgalerij.** We stelden een online portrettengalerij samen van Groninger verzetshelden. Daartoe riepen we de hulp in van historische verenigingen/kringen. Dat leverde een flink aantal namen en bijzonder materiaal op.
- **Website Groningen4045.** We ontwikkelden deze themawebsite met als doel alle verhalen rondom oorlog en bevrijding in Groningen toegankelijk te maken, en de activiteiten van organisaties die zich met dit onderwerp bezighouden zichtbaar te maken. Dit vanuit de behoefte van organisaties en inwoners aan een portaal. De website is een groeimodel en zal in september 2019 opgeleverd worden.

Bij het lezen van deze website zouden wij graag onderstaand artikel of een deel daarvan in ons halfjaarlijkse makelaars-magazine Alfred plaatsen. Met bron vermelding van de auteur en de website is dat een leuk idee? We vernemen het graag! Vriendelijke groet, Karin Schepers

- **Expositie Voortdurend Verzet: verzetsstrijders toen en nu.**

In samenwerking met het OVCG stelden we een reizende expositie samen over Groninger verzetsstrijders uit de Tweede Wereldoorlog (selectie uit de online portrettengalerij) en hedendaagse verzetsstrijders van ‘nieuwe Groningers’ die vanwege hun activiteiten het thuisland hebben moeten ontvluchten. Locaties: bij Debat van Studium Generale, Academiegebouw (23 april), Noordelijk Scheepvaartmuseum (29 maart t/m 27 mei – tentoonstelling i.s.m. De Verhalen van Groningen), Martinikerk (4 mei) te bezichtigen na de kranslegging, Bevrijdingsfestival-stand Amnesty International (5 mei), Dag van de Groninger Geschiedenis (13 okt), Groninger Archieven (18 nov), Bibliotheek Delfzijl (21 okt-10 nov), Bibliotheek Appingedam (11-3 nov), bibliotheek Oude Pekela (1-15 dec), bibliotheek Marum (16-31 dec), bij theatervoorstelling van VRIJDAG Amateurkunst jongeren 16-20 jaar, Winsum, Blauwe Schuit (28 mei-4 juni). Blauwe schuit wilde de expo nog een aantal dagen langer vanwege asielzoekersprogramma aldaar. We werkten eveneens samen in de web tentoonstelling ‘Vijf jaren van verzet’ van Erfgoedpartners (digitaal museum).

- **Niet weggooien- actie.** Wij organiseerden samen met het Noordelijk Scheepvaartmuseum, Battlefield Tours en OVCG op 28 april in het Noordelijk Scheepvaartmuseum een dag waarop bezoekers hun objecten uit oorlogstijd konden laten beoordelen door een expertteam. Wij regelden de verslaglegging van de verhalen en de fotograaf. Men had die dag gratis toegang tot het museum. Op de binnenplaats maakten bezoekers kennis met de Canadese bevrijders van re-enactment groep Etor 40-45. Daarnaast waren er lezingen en stadswandelingen. Het was de eerste editie van deze dag (naar landelijk voorbeeld) in Groningen en zal vanwege de grote interesse jaarlijks worden herhaald.

- **Focusgemeente Grootegast.** Jaarlijkse samenwerking met OVCG, Stichting Vier 5 mei en De Verhalen van Groningen in een tentoonstelling en documentaires. De tentoonstelling ‘WO2 dichterbij: de oorlogsjaren in en rondom Grootegast’ was van 20 april t/m 18 mei te zien. De documentaires waren te zien bij de tentoonstelling en op RTV Noord op 4 mei.
- **De Damster Vrijheid van Rudolph Pabus Cleveringa.** Op 4 mei lanceerden we onze documentaire over Cleveringa tijdens Open Joodse Huizen in de synagoge van Appingedam. De documentaire kwam tot stand met cofinanciering uit de fondsverwerving door Museum Stad Appingedam (NIOD). De documentaire kreeg een plek in de tentoonstelling van Museum Stad Appingedam, tijdens lezingen, debat en symposium van Groninger Archieven (18 nov-3 dec), in de webtentoonstelling van Erfgoedpartners (digitaal museum) en in de webpresentaties van het NIOD in Universiteit Leiden, Herdenkingskamp Westerbork, Herdenkingskamp Vught, Herdenkingscentrum ‘Oranjehotel’ Scheveningen en Vredespaleis Den Haag. Ook werd de documentaire met Engelse vertaling internationaal ingezet bij de 27 Cleveringa comités wereldwijd. Tijdens het herdenkingsjaar Rudolf Cleveringa (met uitkomen van biografie) in 2019 zal de documentaire opnieuw een prominente plek krijgen.

100 jaar Vrouwenkiesrecht 2019 (landelijk thema)

De voorbereidingen voor dit themajaar werden gestart in 2018. Op initiatief van het Groninger Museum en De Verhalen van Groningen gaan we samen met Groninger organisaties, klein en groot, de krachten bundelen om van 2019 een fantastisch ‘vrouwenjaar’ te maken. Een tentoonstelling in het Groninger Museum over 100 jaar vrouwenkiesrecht staat aan de basis van deze samenwerking.

- **Coördinatie themajaar.** Wij gaan de themaprogrammering coördineren. In november ging het eerste persbericht uit, waarvan de strekking ‘stap in!’ was. Alle instanties/organisaties in Groningen riepen we op om met het thema ‘vrouwen’ en ‘feminisme’ aan de slag te gaan. Men is verantwoordelijk voor het eigen project of activiteit, maar krijgt van ons exposure en gebundelde promotie via de tijdelijke paraplu site. Ook ontwikkelden we een communicatiekit met teksten, beelden en logo/pay-off die de partners kunnen gebruiken voor de (eenduidige) communicatie van hun eigen project. In januari 2019 volgt een trailer met Janine Abbring (het boegbeeld van 100 jaar vrouwenkiesrecht Groningen) en lid van de Tweede Kamerfractie van de PvdA Liliane Ploumen. In november 2018 werd bekend dat het landelijk comité 100 jaar vrouwenkiesrecht op 9 mei 2019 de landelijke herdenking/viering in Groningen gaat houden. Een kers op de taart!

We organiseerden in 2018 drie bijeenkomsten met organisaties die willen aanhaken. Tussenstand van de deelnemende partijen eind 2018 zijn: Wall House | University of Groningen | Universiteitsmuseum | Groningen Feminist Network | Academie Minerva | Mama Cash | De Zaak Vrouw | Groninger Forum | Vereniging van Nederlandse Vrouwelijke Artsen | Cultuurhistorisch Centrum Oldambt | Groninger Archieven | Women’s March Groningen | Delta Kappa Gamma (DKG), chapter Epsilon | CBK Groningen | University Library | UMCG | Synagoge Groningen | University Library | Noordelijk Scheepvaartmuseum | Bilibionet Groningen | Marketing Groningen | Groninger Museum | De Verhalen van Groningen.

- **Groninger Vrouwengalerij.** Het eigen project van De Verhalen van Groningen in het kader van 100 jaar Vrouwenkiesrecht waarvoor we in 2018 de hulp inriepen van het publiek om vrouwen uit de eigen regio te nomineren. Op Noorderzon vierden we de kick-off van de Groninger Vrouwengalerij met een programma geheel in het teken van Groninger vrouwen. Bezoekers konden ook hier bijzondere vrouwen nomineren op ons rollend prikbord. Ook een oproep die we deden in een uitzending van TV Noord en de Dag van de Groninger Geschiedenis leverden veel nominaties op. Eind 2018 selecteerde een panel vijftig vrouwen die een plaats krijgen in de galerij. Het panel bestond uit Marlene Bakker (zangeres), Mineke Bosch (professor Moderne Geschiedenis, Rijksuniversiteit Groningen), Fieke Gosselaar (strafrechtjurist en schrijfster), Marianne Kruijswijk (directeur CHC Oldambt), Inge de Wilde (jurylid Aletta Jacobsprijs, Rijksuniversiteit Groningen) en Lilian Zielstra (stadsdichteres). De Groninger Vrouwengalerij wordt op Internationale Vrouwendag 2019 (8 maart) gelanceerd.

75 jaar bevrijding 2020 (Europees thema)

In 2020 is het 75 jaar geleden dat er een einde kwam aan de Tweede Wereldoorlog. Het Oorlog- en Verzetscentrum Groningen, De Verhalen van Groningen en de Stichting Vier 5 mei hebben gezamenlijk het plan opgevat dit lustrum te vieren met een groots evenement in, voor en door de gehele provincie. De bedoeling is in de hele provincie op 75 plekken bijzondere verhalen te vertellen, hetzij theateraal, muzikaal, etc. Daarnaast zullen er een paar grotere evenementen in de stad Groningen, Delfzijl en mogelijk Winschoten zijn. In 2018 schreven we op verzoek van de provincie het projectplan en bezochten de burgemeesters van alle gemeenten om de interesse te polsen. In de eerste fase van de plannen wordt gezocht naar verhalen- en dan vooral de meer onbekende- zoals die bij verenigingen en individuen bekend zijn. In de tweede fase (2019) wordt gekeken hoe de verhalen publiek toegankelijk kunnen worden gemaakt. We hielden informatieavonden op 1,2 en 15 november in Groningen, Warffum en Oude Pekela waarbij we iedereen opriepen verhalen met ons te delen. NOS verslaggeefster en schrijfster Pauline Broekema verzorgde de inleiding waarna het woord vooral aan het publiek was. De avonden leverden een groot aantal nieuwe verhalen op. In het herdenkingsjaar 2020 zullen wij ook onze verhaallijn WO2 lanceren waarvan het project Liberation Route Groningen (bevrijdingsroute die aan de hand van luisterstenen op 12 locaties in stad en provincie beleefd kan worden), onderdeel van de internationale bevrijdingsroute Liberation Route Europe.

- **Liberation Route by the Canadians.** Samen met Marketing Groningen verleenden wij onze medewerking aan de vijfdaagse persreis Liberation Route by the Canadians voor internationale journalisten, georganiseerd door Stichting Liberation Route Europe (SLRE). De persreis begon op 26 oktober in Zeeland en eindigde in Groningen op 30 oktober. Wij verzorgden een programma rond oorlog en bevrijding in Groningen. Speciaal voor de kroonjaren 2019 en 2020 voert SLRE de internationale publiekscampagne 'Europe Remembers 1944-1945'. De campagne zal in zeker tien landen actief zijn en beoogt 25 miljoen bezoekers. De Liberation Route Groningen maakt onderdeel uit van deze internationale campagne.

Ode aan het Nederlandse Landschap 2021 (landelijk thema)

Het initiatief komt van het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC). Themajaren moeten het recreatief dagbezoek en verblijfstoerisme vanuit het buitenland stimuleren en sluiten aan bij de HollandCity-strategie, waarmee NBTC inzet op het spreiden van (inter)nationale bezoekers.

Op maar weinig plekken in de wereld is het landschap zo divers als in Nederland en nergens is de interactie tussen water en land én tussen natuur en mens zo duidelijk aanwezig en inventief aangepakt. De veelzijdigheid van het Nederlandse landschap overweldigt. Al eeuwen inspireert ons bijzondere landschap kunstenaars. Van de 17e-eeuwse landschappen van Van Ruysdael en Van Goyen, De Ploeg in Groningen, Van Gogh in Brabant, Monet in de Zaanstreek, Mondriaan in Domburg, De Haagse, Bergense en Larense school tot hedendaagse schilders en kunstenaars van land art en buitenkunst in onze landschappen en Nationale Parken. Hoogste tijd om ons bijzondere landschap in de schijnwerpers te zetten en cultuur en natuur met elkaar te verbinden in het themajaar Ode aan het Nederlandse landschap in 2021.

Medio 2018 benaderde het NBTC de Nederlandse marketingorganisaties – waaronder Marketing Groningen- met de vraag hoe gezamenlijk invulling te geven aan het themajaar Ode aan het Nederlandse Landschap. In september vond de eerste landelijke bijeenkomst plaats in Den Haag. Voorafgaand werd ons gevraagd een behoeftepeiling rondom dit themajaar onder Groninger organisaties uit te voeren. Dat deden Marketing Groningen en De Verhalen van Groningen ieder vanuit hun eigen netwerk. De belangstelling bleek erg groot.

Doelstellingen Ode aan het Nederlandse Landschap: gezamenlijke promotie van het Nederlandse landschap in binnen- en buitenland, meer waardering voor het Nederlandse landschap in binnen- en buitenland door een andere blik op ons landschap, verbinden van tentoonstellingen, parken, organisaties en (kunst)projecten door heel Nederland, meer spreiding van (internationale) bezoekers over heel Nederland, creëren van trots voor het landschap bij de lokale bevolking, financiële impuls door toename van de economische bestedingen.

Verdere conceptontwikkeling en bijeenkomsten vinden plaats in 2019. Rolverdeling De Verhalen van Groningen en Marketing Groningen: de contentgroep (De Verhalen van Groningen) bepaalt wat inhoudelijk bij het themajaar past en de marketinggroep (Marketing Groningen) vermarkt het verhaal en het aanbod.

2.4 Overige Samenwerkingen

Gemeenschappelijke Agenda

Een hele belangrijke en waardevolle samenwerking. Samen met VRIJDAG, K&C, Biblionet Groningen, Centrum voor Groninger Taal & Cultuur (CGTC), Libau Steunpunt werken we aan de ondersteuning van het culturele veld in de provincie Groningen met als doel om zoveel mogelijk mensen in aanraking te brengen met kunst en cultuur. We hebben elkaar in 2018 vaak ontmoet en kennis gedeeld. We zochten naar concrete pilots om de samenwerking vorm te geven. Zo werken we met Erfgoedpartners en VRIJDAG, aan een digitale infrastructuur. Met Biblionet Groningen hebben we een structurele samenwerking rondom verhalencafés en werken we met z'n allen aan meerjarige grote thema's. Ook adviseerden we gezamenlijk de Groninger gemeenten om de lokale culturele infrastructuur te verbeteren en brachten een gezamenlijke brochure uit (Cultuur deel je) met als doel raadsleden te informeren over het grote belang van kunst, cultuur en erfgoed voor alle onderdelen van het gemeentelijk beleid. Ook is het de bedoeling dat we gezamenlijk de raadsleden bezoeken en informeren. In 2018 was als eerste de gemeente Midden-Groningen aan de beurt. In het Kielzog in Hoogezand vond een kennismiddag plaats, waar we voor raadsleden en geïnteresseerde burgers een presentatie verzorgden. Op 31 oktober waren we te gast bij de Commissie mobiliteit, economie en energie. Voorafgaand aan de bespreking van de Voordracht Startnotitie Beleidskader Cultuur 2021 – 2024 hadden we gezamenlijke spreektijd en dienden we een gezamenlijke reactie in op de Startnotitie Beleidskader Cultuur 2021 – 2024.

Samenvattend zoeken we praktische samenwerking op:

- advisering gemeenten over o.a. cultuurbeleid en NPG
- afstemming digitalisering collecties (coördinatie De Verhalen van Groningen)
- programma aanbod leven lang leren: gezamenlijk aanbod jeugd, volwassenen en ouderen (educatie, lezingen, workshops, projecten)
- thematische programmering (coördinatie De Verhalen van Groningen)

Wat ik een gemis vind, is een knop/tijdbalk op de homepage waarmee je de canon van Groningen in chronologische volgorde kunt overzien. Je moet nu flink zoeken. Verder een groot compliment voor de site hoor!! ik kom regelmatig even kijken!

Gastconservator

In november 2018 legde de gastconservator (een opdracht vanuit de Provincie) het eerste contact met De Verhalen van Groningen en Marketing Groningen. We lichtten onze hoofdthema's en verhaallijnen toe, vertelden over de nieuwe kernwaarden t.b.v. positionering van Groningen (ruimte, energie, karakter) en deelden onze netwerkcontacten. Op basis daarvan koos de gastconservator voor het thema Pioniersgeest. Daaruit destilleerde ze het project Gronings Vuur, een cultureel programma dat vanaf september 2019 een jaar lang door de provincie Groningen reist, van gemeente naar gemeente. Het doel is de identiteit, trots, en gedachten over de toekomst van gemeenten/provincie naar boven te halen en deze vervolgens breder te delen. De verhalen van Groningen is als 'geweten van de identiteit van Groningen' nauw betrokken bij de ontwikkel- en realisatiefase van het project. Medio december volgde een 2de overleg waarin we de contouren van het format en basisprogramma vaststelden. In mei 2019 volgt de aftrap van het project.

Historisch museum voor Stad en Provincie

In november vond een eerste gesprek plaats met kwartiermakers Nicolette Bartelink en Merijn Vos over dit nieuwe museum (samenwerking Noordelijk Scheepvaartmuseum, Groninger Museum, Groninger Archieven). Ze waren zeer geïnteresseerd in ons concept van hoofdthema's en verhaallijnen dat als mogelijk drager kan dienen voor het museum. Het museum zou zo een mooi startpunt kunnen zijn voor bezoekers die Het verhaal van Groningen in een notendop willen beleven en daarna kunnen kiezen voor diverse expedities in stad en provincie. In 2019 zijn vervolggesprekken gepland.

Wat veel interessante verhalen hier! Ben in Vlagtwedde komen wonen (als Noord-Hollandse) en vind het heerlijk om veel te lezen over deze omgeving. Mag ik voor mijn blog delen van tekst gebruiken als ik eens iets wil schrijven over iets in deze omgeving? Alvast bedankt voor uw antwoord!

Grasnapolsky

In november en december vonden de eerste gesprekken plaats tussen De Verhalen van Groningen, Marketing Groningen en de organisatoren van het festival Grasnapolsky. Dit festival strijkt in februari 2019 voor het eerst neer in Groningen in De Toekomst in Scheemda, mogelijk voor meerdere jaren. De Verhalen van Groningen stelde haar netwerk beschikbaar alsmede content op de vier cultuurhistorische pijlers van het muziekerevenement: landschap, arbeiders, fabriek en strokartonproductie, toekomst Groningen. Onze content zal zijn weg vinden in excursies in en om de fabriek, verteld door lokale gidsen (via oproep binnen ons netwerk). Ook op het onlineplatform halen ze de verhalen naar voren.

NDC samenwerking

Dit is was het 4^e jaar van samenwerking tussen De Verhalen van Groningen en NDC Mediagroep, een van onze 'instrumenten' om door te dringen tot in de haarvaten van de provincie.

In 2015 stelden we een redactie samen uit de zes regio's in Groningen. Iedere regio heeft een eigen correspondent die elke maand een verhaal schrijft over een (cultuurhistorisch) onderwerp, vaak ingestoken op een actualiteit. Het beeldmateriaal komt in de meeste gevallen van onze samenwerkingspartner Groninger Archieven. De correspondent woont in de regio en weet zodoende precies wat er speelt. Iedere maand gaan ze op zoek naar grote en kleine verhalen. Verhalen over lokale bekendheden, vergeten pareltjes, kenmerkende geschiedenissen of internationale ontwikkelingen en hun weerslag op de streek. De artikelen worden geplaatst in alle huis-aan-huis bladen van de NDC Mediagroep: 10 in totaal met een gezamenlijke oplage van ruim 300.000 per maand. De regio's zijn Veenkoloniën, Waddenland, Westerkwartier, Eemsdelta,-Hogeland, Westerwolde en Oldambt. De verhalen zijn ook terug te lezen op onze website. In 2018 produceerden de zes regiocorrespondenten samen 72 artikelen in de weekkranten.

Weekbladen, titels en oplage

Titel/Combinatie	Oplage
Eemsbode	32200
Noorderkrant	20000
Groninger Gezinsbode	98000
Harener Weekblad	9100
HS Krant	24500
Kanaalstreek	29800
Ter Apeler Courant	11700
Het Westerkwartier	27300
Streekblad	32200
Veendammer	200000
Totaal	304800

Samenwerking GHD Ubbo Emmius (studentenvereniging Geschiedenis, RUG)

De samenwerking die wij mede om reden van laagdrempeligheid in 2017 met GHD Ubbo Emmius (studentenvereniging Geschiedenis, RUG) zijn aangegaan, bleek van beide kanten een succesvolle greep. Ook in 2018 steunde een poule van enthousiaste geschiedenisstudenten ons bij het schrijven van teksten en het begeleiden van onze activiteiten op locatie. Het mes snijdt daarbij aan twee kanten: wij krijgen de kans met jong talent te werken, de studenten krijgen de mogelijkheid zich te verdiepen in de regionale geschiedenis en deze te presenteren aan een wisselend publiek.

Een geslaagd weekend waarin we ontzettend goed werden ontvangen door zowel de deelnemers van Terug naar het Begin als door de vrijwilligers van de kerk van Losdorp. Ik heb wellicht 100 keer het verhaal verteld van het Riepster Licht maar er waren soms ook twintig mensen tegelijk aan het luisteren. Ik denk dat er ongeveer 300 mensen zijn geweest het hele weekend, waarvan sowieso 3/4 even is stil blijven staan om bij de kar te kijken. Sommige wilden echt dat ik alle verhalen ging vertellen, dus heb bepaald niet stilgezeten. Erg leuk!

Iris van den Brand, Studentenvereniging Ubbo Emmius, die met de Sterke Verhalen-Kar op het festival Terug naar het Begin in Losdorp stond.

Medewerking aan jaarlijks terugkerende evenementen

Voor jaarlijks terugkerende evenementen als Groningens Ontzet, Terug naar het Begin, Sint Martinus, Vlaggetjesdag Zoutkamp, ESNS etc. zetten we zo veel mogelijk onze bestaande producten (voornamelijk buitenexposities) in, voorzien waar nodig van een upgrade. Onze in 2017 gelanceerde mobiele kabinet De Sterke Verhalen-Kar die telkens met een ander thema ingericht kan worden, stelt ons in staat op een laagdrempelige manier aanwezig te zijn op festivals en evenementen. Zo stond de kar dit jaar bij het Bevrijdingsfestival, Terug naar het Begin, en de Dag van de Groninger Geschiedenis.

Twee evenementen waar we een nauwere samenwerking mee hebben, lichten we hier uitgebreider toe:

- **Dag van de Groninger Geschiedenis (DGG).** Als medeorganisator van de DGG leverden we een bijdrage aan conceptontwikkeling en programma van de 32ste editie op 13 oktober. Thema was Opstand, eveneens het thema van de landelijke Maand van de Geschiedenis. We waren aanwezig met de exposities Ontdekking van de gasbel, Voortdurend Verzet: verzetsstrijders toen en nu en met ons project Bouw mee aan de Groninger Vrouwengalerij. In samenwerking met het CGTC stelden we alvast een aantal 'vrouwenverhalen' beschikbaar aan Marieke Klooster en Bert Hadders die in ontroerende songs een ode brachten aan onbekende Groninger powervrouwen. Door Nulviefteg, Harry Niehof, Wat Aans! en I Took Your Name werd gezongen en gerapt over de aardbevingen in Groningen, waarbij onze expositie een mooi decor vormde.

- **Noorderzon.** Met Noorderzon hebben we al een aantal jaren een intensieve samenwerking als het gaat om het verdiepen, verbreden en versterken van de band met de stad en de mensen vanuit het Groninger cultureel erfgoed en cultuurhistorie. Naast ons programma rondom de Groninger Vrouwengalerij in de Horatitent, ontwikkelden we in coproductie met Noorderzon een theaterproductie die van 27 aug t/m 29 aug te zien was in Academie Minerva aan het Zuiderdiep. Filosoof Bram Esser en theatermaker Wabbesch Wabbesch brachten de bezoekers terug naar de jaren '70 met de wervelende woonshow Bewust Wonen van tv-coaches Ramon & Etienne. Het idee en script voor de voorstelling kwam tot stand vanuit de verhalen die we ophaalden uit diverse verhalencafés over de jaren '70 gehouden in het voorjaar van 2018 (Ontstaan van Lewenborg, Groninger studentenleven).

• **Gemeente Oldambt - Documentaire De eeuw van Maria Muller**

In 2018 produceerden we in nauwe samenwerking met (en met financiering van) gemeente Oldambt een film over de 104-jarige Finsterwolder schooljuf Maria Muller. Ze haalde met filmmaker Cees Stolk vele herinneringen op uit haar jeugd, een prachtig beeld van Finsterwolde in een tijd dat er nog geen riolering was en de venters nog langs de deuren gingen. Een mooie samenwerking met een hechte gemeenschap als Finsterwolde is: zij regelden de première, zorgden dat de door ons vormgegeven flyers huis aan huis verspreid werden waardoor de zaal op 8 oktober 'uitverkocht' was.

We kijken terug op een buitengewoon geslaagde middag, met dank aan jullie allemaal! Mijn moeder was de hele dag in topvorm; na afloop hebben we als gezin nog gezellig gedineerd in Midwolda. Wiebe Nijlunsing, zoon Maria Muller.

Wat hadden we een mooie middag in ons dorp! De reacties in het dorp zijn ook heel positief. Het was echt een cadeautje. Dat het zo vol was had niemand verwacht! Prachtig toch! Voor ons dorp was het heel goed met elkaar een positieve ervaring te hebben. Er is nogal wat gedoe in het dorp op dit moment. Dank je wel, Verhalen van Groningen!
Yvonne Nijlunsing

Netwerken, symposia, werkconferenties

Om onze verbindende rol optimaal te kunnen vervullen vinden we het belangrijk ‘naar buiten’ te kijken en zichtbaar aanwezig zijn, zodat we beter weten wat er ‘aan de voorkant’ speelt en waar behoefte aan is. Hierdoor zijn we beter in staat om verbindingen te leggen en samenhang te creëren tussen bestaande activiteiten, nieuwe initiatieven en nieuwe ontwikkelingen. Om die reden is De Verhalen van Groningen actief deelnemer in (boven) regionale netwerken en samenwerkingsverbanden. We noemden eerder in het verslag al het belangrijke samenwerkingsverband van steuninstellingen binnen de Gemeenschappelijke Agenda. We waren in 2018 ook aanwezig bij:

- Directeurenoverleg Musea
- Borgenplatform
- Platform Orgel en Publiek
- VGG
- Presentatie Atlas voor gemeenten 2018
- Symposium Terpen & Wierden
- Opgave ERL
- We the North
- Werkconferentie Open NDE
- NBTC
- Regiegroep Staskompas Appingedam
- Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed
- Presentatie Kennisagenda 2017-2020, kenniscentrum immaterieel erfgoed Nederland
- Symposium Ben ik in beeld (presentatie gegeven over kansen voor culturele instellingen op gebied van zichtbaarheid en beleefbaarheid van cultureel erfgoed)

Dear editor, I am always keen to read your stories about Groningen and I was extremely delighted to read that you are organising “twee verhalencafés over the Moluks-Groningense geschiedenis”. I wish that I could be there, but Perth, Western Australia is just a little too far away. However the stories did bring up some of the best memories of my early years in Groningen. On Saturdays I regularly travelled by pushbike to the camp “Woonoord Schattenberg” and made many friends among the younger and older inhabitants. Hope that this short reminiscence of the past and the archival photos are of interest to you, the organisers of the functions and the reader of you most appreciated “Verhalen van Groningen” Kind regards, Dr Sybe Bauke Jongeling, Associate Professor in Education, ILUKA, Western Australia

Tot slot

Zoals eerder in dit jaarverslag aangegeven, vindt onze content zijn weg in vele activiteiten, projecten en evenementen. Onder de vele verzoeken die ons bereiken om verhalen te delen, lichten we er een tweetal uit:

Verhalen van nu

In 2018 stelden wij meerdere verhalen beschikbaar voor het boek 'Verhalen van nu', met daarin ruim honderd verhalen over het dagelijks leven in Nederland rond het midden van de vorige eeuw. De verhalen zijn bijeengebracht door organisaties uit heel Nederland. Het boek is bedoeld voor ouderen die niet zo snel op het internet zoeken naar verhalen over hun jeugd en die liever uit een boek lezen dan vanaf een scherm. Een sympathiek initiatief van een vrijwilliger van een Woon- en Zorgcentrum in Ede, die het boek ook samenstelde vanuit de gedachte het gesprek met (demente) ouderen over vroeger op gang te brengen. Het boek verscheen in een oplage van 1000 en beleefde in datzelfde jaar al een 2^e druk. Inmiddels wordt het boek voorgelezen en gelezen in verzorgings- en verpleeghuizen in het hele land. De opbrengst van het boek gaat naar de Stichting Alzheimer Nederland.

Ik ben voor mijn stage bij Biblionet Groningen een poster aan het maken over de aankomende Boekenweek. In samenwerking met De verhalen van Groningen komt er in een paar bibliotheken een tentoonstelling over sterke vrouwen uit de buurt. Hebben jullie een afbeelding die ik kan gebruiken voor op de poster? Bijvoorbeeld van Aletta Jacobs of van een andere vrouw uit de provincie Groningen? Ik hoor het graag en alvast bedankt!

Oktober Kindermaand

Met de burgemeestersactie op 19 september ging de Oktober Kindermaand 2018 officieel van start. De Verhalen van Groningen stelde een verhaal ter beschikking – over de dolle jonker Folef, bewoner van de borg Nienoord in het midden van de 19^e eeuw-dat speciaal voor het onderwijs werd bewerkt door Erfgoedpartners. De burgemeesters lazen het verhaal voor aan leerlingen van de bovenbouw van het primair onderwijs in hun gemeenten.

2.5 Bieden van een (digitale) communicatie infrastructuur

Marketing Groningen pakte in 2018 haar eigen online toeristisch platform rigoureuus aan; een verregaande herstructurering van de 40 toeristische websites en apps naar 1 online platform. Hierdoor kunnen de kanalen voor publieksbereik veel effectiever en efficiënter ingericht worden en zijn er betere koppelingen te maken met de content van De Verhalen van Groningen.

De basis van onze digitale infrastructuur ligt in de gedeelde database met Marketing Groningen. Deze database maakt het mogelijk om onze verrijkte content te koppelen aan zowel de diensten van ons en die van Marketing Groningen als ook aan die van andere partijen. Deze verbinding werd in 2018 verder versterkt.

- **Optimalisatie website.** Ook de website van De Verhalen van Groningen is compleet op de schop gegaan. Alle content is vindbaar op basis van een hoofdthema of een regio. In 2019 wordt de nieuwe website gelanceerd.
- **De Geschiedenisbibliotheek van Groningen.** Deze bibliotheek die we samen met Groninger Archieven hebben opgezet, is samengesteld uit gratis toegankelijke databases die via een metacrawler “aan elkaar zijn geknoopt” (o.a. De Groninger Archieven, De Verhalen van Groningen, Beeldbank, alle objecten van Erfgoedpartners). De geschiedenisbibliotheek is nu klaar, echter later dan verwacht omdat alle losse objecten van Erfgoedpartners niet gekoppeld konden worden doordat deze geen unieke url hadden in hun digitale infrastructuur.

Ik heb uw bijzondere, indrukwekkende verhaal over Joodse graven in Winschoten gelezen. Ik ben in het bezit van een bijzondere gietijzeren grafplaat van een in 1836 in Winschoten overleden jongetje en zou deze plaat 't liefst aanbieden aan nabestaanden, de joodse gemeente Winschoten of de historische vereniging. Graag uw advies c.q. bemiddeling in dezen!

- **Universele Uit-agenda.** In 2018 verrichtten we onderzoek naar een universele uit-agenda samen met steuninstellingen zoals VRIJDAG en Erfgoedpartners om gezamenlijk tot een sterke uit-agenda te komen. Welk platform we hiervoor kunnen gebruiken en in welke vorm we willen samenwerken is nog niet helder. Dit wordt in 2019 verder onderzocht.

Ik ben bijzonder gehecht aan het kunstwerk in de Klutenplas van de kunstroute Kerstvloed 1717. Ik ben elke keer weer blij dat dit kunstwerk niet is afgebroken en dat het allerlei seizoenen doorstaat. Op een gegeven moment zal het kunstwerk er natuurlijk niet meer zijn, maar het biedt me nog steeds de troost die ik in een moeilijke tijd hebt gehad.

- **Digitale cultuurpas.** Ook onderzochten we de mogelijkheden voor een cultuurpas op het blockchain platform van de gemeente Groningen waar de Stadjerspas momenteel op draait. Er zijn verschillende soorten businessmodellen onderzocht, van een citycardmodel tot een kortingspas. Ook is gekeken naar een samenwerking voor blockchain technologie, om in de toekomst meerdere passen op één systeem te kunnen draaien. Veel ruggenspraak is gehouden met culturele organisaties, toeristische ondernemers en andere betrokkenen. Tenslotte is er een enquête gehouden onder de nieuwsbrieflezers van Marketing Groningen en De Verhalen van Groningen, om de interesse te peilen voor een cultuurpas. Het bleek dat het lastig is om een goede cultuurpas op te zetten met een sterk businessmodel erachter. Ook was de interesse niet direct overtuigend, omdat men vaak ook een museumkaart heeft en al vaak gratis naar binnen kan. Daarbij heeft de gemeente Groningen, de economische afdeling, aangegeven hun budget liever niet aan de cultuurpas uit te geven. De cultuurafdeling van de gemeente Groningen probeert voor 2019 budget te krijgen voor cultuurmarketing, waarin de cultuurpas deels gefinancierd kan worden. De voorkeur gaat dan uit naar een citycardmodel. Indien dit lukt, zal er een beter businessmodel mogelijk zijn en zullen er weer stappen ondernomen worden om de cultuurpas te lanceren. Indien dit niet lukt, zal op andere manieren worden getracht cultuurparticipatie te verhogen. Bijvoorbeeld via het aanbieden van arrangementen.

Monitoring

**DE VERHALEN
VAN GRONINGEN**

www.deverhalenvangroningen.nl

3. Monitoring

1. Totaal aantal projecten: (2017: 44)	67
2. Totaal verhalen: (2017: 139)	254
- Jaarlijks 72 verhalen door 6 regiocorrespondenten/ In 10 weekkranten NDC	
- 110 verhalen aangeleverd door derden op website (2017: 67)	
3. Totaal aantal samenwerkingspartners: (2017: 143)	164

OFFLINE

• Totaal bezoekers activiteiten op locatie: (2017: 352.000, was hoog i.v.m. bezoekersaantallen themaprogrammering Expeditie Kerstvloed 1717)	93.439
• NB: 72 verhalen door 6 regiocorrespondenten/ In 10 weekkranten NDC met gezamenlijke oplage per maand: en per jaar:	304.800 3,6 miljoen!
• Expositie bij GAS, Toneelgroep Jan Vos, 27 voorstellingen:	9.000
• Expositie bij Aardgasten Hollands Glorie, 16 voorstellingen:	800
• Expo Gronings Ontzet:	1.500
• Expo Sint Martinus:	1000
• Noorderzon, vrouwenprogramma:	3.500
• Noorderzon: coproductie:	1.500
• RUG wandelroute 'Universiteit & Stad' en expositie UB inclusief bezoekers welkomstceremonie internationale studenten, opening academisch jaar, letterenlezing:	40.000
• Tentoonstelling Sterenberg, Kloostermuseum Ter Apel:	10.698
• Religieuze wonderverhalen op terug naar het Begin:	500
• Exposities op Dag Groninger Geschiedenis:	2.500
• Expositie Hortus Haren:	2.000
• Expositie Voortdurend Verzet, 12 locaties:	9.500
• Niet Weggooienactie:	185
• Documentaire R.P. Cleveringa op 5 locaties in Groningen:	6.000
• Documentaire Mevrouw Muller, première Finsterwolde:	300
• Totaal bezoekers Verhalencafés, 10 x: (2017: 205)	530
• Presentatie Holwerd aan Zee:	340
• Symposium Ben ik in Beeld (Erfgoedpartners):	150
• Drie bijeenkomsten 100 jaar Vrouwenkiesrecht:	76
• Drie inspiratieavonden 75 jaar Bevrijding:	200
• Verhalen in boek Verhalen van Nu:	3.500

ONLINE

• Totaal bezoekers websites/social media: (2017: 158.440)	456.292
• Website DVvG: bezoekers: (2017: 93.261)	107.578
sessies: (2017: 126.728)	144.549
• Facebook DVvG: volgers (2017: 7.500)	8.423
• Instagram DVvG: volgers (2017: 260)	711
• Twitter DVvG: volgers (in 2018 mee gestart)	680
• Digitale nieuwsbrief DVvG: (2017: 1.578)	1.615
• Stolpersteine (dochtersite/webplatform): (2017: 3.191)	4.876
• Levend Erfgoed (dochtersite/webplatform):	
bezoekers: (2017: 15.134)	24.889
sessies: (2017: sessies: 17.676)	27.779
• Vertoning documentaire Cleveringa op webpresentaties NIOD:	20.000
NB: het is voor ons onmogelijk om de vertoningen van de Cleveringa documentaire door de 78 Internationale Cleveringa comités wereldwijd bij te houden.	
• Vertoning documentaires gemeente Grootegast op TV Noord primetime, 4 mei 20.00 uur:	100.000
• Vertoning documentaire mevrouw Muller GOTV Oldambt:	6.000

NB: App virtueel museum: ivm in 2017 overgaan binnen structuur Verhaallijnen niet meer ingezet.

De organisatie

DE VERHALEN
VAN GRONINGEN

www.deverhalenvangroningen.nl

4 De organisatie

Team

De Verhalen van Groningen is een klein kernteam (2 medewerkers) met daar omheen een flexibele schil van zzp'ers en inhoudelijk experts in verschillende vakgebieden. De directievoering van De Verhalen van Groningen ligt sinds februari 2015 bij Marketing Groningen. Het kernteam is in dienst met een totale capaciteit van 1,7 FTE. Vanuit Marketing Groningen is er 0,1 FTE beschikbaar voor directievoering en management. De huisvesting en andere facilitaire zaken worden door Marketing Groningen geregeld, die hier een niet-commerciële vergoeding voor doorberekend. Een kleine organisatie dus en daarom is het zaak om onze beperkte capaciteit en budget zo slim en creatief mogelijk in te zetten met zoveel mogelijk impact.

Regiocorrespondenten

De Verhalen van Groningen werkt met correspondenten in alle regio's. Ze wonen in de regio en weten zodoende precies wat er speelt. Ze publiceren maandelijks een paginagroot artikel in alle NDC huis-aan-huisbladen met een gezamenlijke oplage van ruim 300.000 per maand. Zo zorgen zij er mede voor dat De Verhalen van Groningen zichtbaar is tot in alle haarvaten van de provincie.

Albert Buursma – Westerkwartier
Lidia Kooistra – Groningen, Haren, Ten Boer
Cees Stolk – Oldambt
Tammo Tillema – Veenkoloniën
Cora Westerink – Westerwolde en Stadskanaal
Emmy Wolthuis-Wagenaar Hummelinck –
Waddenland, Eemsdelta, Het Hogeland

Bestuur

Het bestuur van De Verhalen van Groningen is onbezoldigd en bestaat uit:

Voorzitter: Romke Visser; (per 19 dec 2018 opvolger van Meindert Schollema)
Historicus en vicefractievoorzitter Statenfractie Groningen PVDA

Penningmeester: Piet Pellenbarg; (per 19 december 2018 opvolger van Karin van Mensvoort) Emeritus Hoogleraar Economische Geografie, Rijksuniversiteit Groningen

Secretaris: Lenny Bulthuis; Brouwerij Bulthuis; project- en adviesbureau voor culturele participatie- en educatieprojecten

Lid: Peter Groote; Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, basiseenheid Culturele Geografie, RUG

Raad van Advies

In de Raad van Advies van De Verhalen van Groningen zitten vertegenwoordigers van verschillende organisaties in en voor de provincie die als een waardevol klankbord voor ons fungeren:

Roeli Broekhuis – Directeur Erfgoedpartners Groningen

Ilona Ebels – Teamleider Biblionet Groningen

Theo Hoek – Directeur Libau

Harmen van der Hoek – Zakelijk directeur NNT (per 19 december 2018)

Geert Pruiksmā – Directeur Museum Nienoord, Borg en Nationaal
Rijtuigmuseum (per 19 december 2018)

Harry Romijn – Adjunct-directeur Groninger Archieven

Ingrid de Vries – Beleidsadviseur Cultuur & Toerisme, gemeente Delfzijl

Bijlage 1:

Financieel verslag

**DE VERHALEN
VAN GRONINGEN**

www.deverhalenvangroningen.nl

Bijlage 1: Financieel verslag

Bijlage 2:

Samen- werkings- partners

DE VERHALEN
VAN GRONINGEN

Bijlage 2: Samenwerkingspartners

Abel Tasman Museum	Gemeente Eemsmond
Academie Minerva	Gemeente Groningen
Battlefield Tours	Gemeente Grootegast
BeeldBepalend	Gemeente Haren
Bevrijdingsbos Groningen	Gemeente Loppersum
Bevrijdingsfestival	Gemeente Oldambt
Bezoekerscentrum Waddenkust	Gemeente Pekela
Bezoekerscentrum WIJ	Gemeente Stadskanaal
Lewenborg	Gemeente Westerwolde
Biblionet Groningen	Gemeente Winschoten
Borg Verhildersum	Geopark de Hondsrug
CBK Groningen	GHD Ubbo Emmius
Centrum voor Groninger Taal & Cultuur	Grand Theatre
City of Talent	Grasnapolsky
Cleveringa comités wereldwijd	Groningen Connect
Cultuurcentrum van Beresteyn Veendam	Groninger Archieven
Cultuur Historisch Centrum Oldambt	Groningen City Club
Dagblad van het Noorden	Groningen Feminist Network
De Binding Oude Pekela	Groninger Forum
Delta kappa Gamma, chapter Epsilon	Groninger Museum
De Noordelingen	Hanzehogeschool Groningen
De Zaak Vrouw	Het Groninger Landschap
Domies Toen	Herdenkingscentrum 'Oranjehotel'
Dorpsfonds Haren	Herdenkingskamp Vught
Dorpshuis Finnewold, Finsterwolde	Herdenkingskamp Westerbork
Economic Board Groningen	Heringedeeld
Erfgoedpartners	Historisch Museum Groningen (i.o.)
Eurosonic Noorderslag	Historische verenigingen
FabLab Groningen	Hogelandcollege Warffum
Filosoof Bram Esser	Holland boven Amsterdam
Fraeylemaborg	Hortus Haren
Gastconservator	K&C
GAVA	Keep them Rolling
Gemaal Electra	Klooster Ter Apel
Gemeente Appingedam	Koninklijke Vereeniging voor Volksvermaken Groningen
Gemeente Delfzijl	Landschapsbeheer Groningen
Gemeente De Marne	Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018
	Libau Steunpunt
	Liberation Route Europe
	Liefke Knol Producties

Mama Cash	Stichting Vier 5 Mei
Marketing Groningen	Stichting Beeldlijn
Marketing Oldambt	Stichting Cultuur Westerkwartier
Marketing Top van Groningen	Stichting Berlagehuis Usquert
Marketing Westerwolde	Stichting de Twee Lee's
Martin Hillenga	Stichting Filmcollectief Groningen
Menkemaborg	Stichting Gedeelde Verhalen
Merk Fryslân	Stichting Open Joodse Huizen
Molukse Kerk Appingedam	Stichting Oude Groninger Kerken
Museum Slag bij Heiligerlee	Stichting Pandeon
Museum Stad Appingedam	Stichting PEERD
Museum Wierdenland	Stichting Promotie Waddenland
MuzeeAquarium Delfzijl	Stichting Reitdiepveer
Nationaal Bus Museum	Stichting Verdronken Geschiedenis
NBTC	Studium Generale
NDC Media	Synagoge Appingedam
Nederlands Openluchtmuseum	Synagoge Groningen
NIOD	Terug naar het begin
Noord op de Schaal van Rigter	Theatergezelschap Hollands Glorie
Noordelijk Scheepvaartmuseum	Tocht om de Noord
Noordelijke Lustwarande	Toneelgroep Jan Vos
Noorderzon	Tresoar
Noorderpoort	TV Noord
Ons Dorpshuis, Loppersum	UMCG
Opgave ERL	Universiteitsbibliotheek
OOG TV	Universiteit Leiden
Oude Remise	Universiteitsmuseum
OVCG	Veenkoloniaal Museum
Pauline Broekema	Vereniging van Vrouwelijke Artsen
PDB Design	VGG
Pictura	Viemr
Poparchief Groningen	Visserijmuseum Zoutkamp
Programma Vermarkten	Vredespaleis Den Haag
Waddenzee Werelderfgoed	VRIJDAG
Pronkjewailpad	Wabbesch Wabbesch
Re-enactment 1940-1945	Waddenvereniging
Routebureau Groningen	Wall House
Rijksdienst Cultureel Erfgoed	Waterschap Hunze en Aa's
RUG	Waterschap Noorderzijlvest
Sense of Place	We The North
Scheepvaartmuseum Amsterdam	Wijkcentrum Het Dok
Sijas de Groot	WinterWelvaart
Spraakmakend	Woman's March Groningen
Staatsbosbeheer Groningen	ZomerWelvaart
Stichting 100 jaar De Ploeg	

COLOFON

Dit jaarverslag is totstandgekomen door o.a.: ONTWERP Studio ZO! INHOUD De Verhalen van Groningen
FOTOGRAFIE Knelis, Stella Dekker, Titus Akkermans, Duncan Wijting, Kees van de Veen, Bas Meelker

CONTACT

De Verhalen van Groningen
Gedempte Zuiderdiep 22
9711 HG Groningen
050-2110503
info@deverhalenvangroningen.nl